

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหายาเสพติดในปัจจุบันนี้ นับว่าเป็นปัญหาสังคมปัญหาหนึ่งที่มีแนวโน้มของการขยายตัว และความรุนแรงมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบเกษตรกรรมเป็นระบบอุตสาหกรรม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยจากเดิมที่เรียบง่ายช่วยเหลือกันและกัน เปลี่ยนเป็นต้องแข่งขันกันมากขึ้นเพื่อหาเงินให้พอเพียงกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นตามสภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป สภาพชีวิตเหล่านี้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้คนเข้าไปสัมพันธ์กับยาเสพติดได้โดยง่าย เพราะคนในชนบทต่างมุ่งเข้าสู่เมืองเพื่อหางานทำ ทำให้ความเจริญเติบโตของเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นศูนย์รวมของเศรษฐกิจ เป็นที่อยู่อาศัยของคนจำนวนมากก่อให้เกิดแหล่งชุมชน มีการมั่วสุม มีสถานเริงรมย์ แหล่งบันเทิงต่างๆ เป็นที่หากินของมิจฉาชีพ ปัญหาเสพติดจึงเป็นปัญหาหลักของประเทศไทยในปัจจุบัน

ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่เกิดปัญหาหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว จากสภาพความจริงของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสังคมไทยทุกวันนี้ พบว่านอกจากปริมาณผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นผู้ใหญ่จะมีสถิติปริมาณคดีที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องแล้ว ยาเสพติดยังแพร่กระจายไปสู่กลุ่มเด็กและเยาวชนผู้ซึ่งเป็นพลังสำคัญและอนาคตของชาติอย่างมากอีกด้วย โดยปรากฏว่าคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ขึ้นสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีปริมาณคดีที่เพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าเมื่อเปรียบเทียบกับอดีตที่ผ่านมา ซึ่งผลจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดนอกจากจะทำให้ผู้เสพติดทุกวัยมีปัญหาต่อตนเองในด้านสุขภาพกายและสุขภาพใจแล้ว ยังมีปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยทรัพยากรบุคคลทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่างมีคุณภาพที่ลดน้อยถอยลง ทำให้ประเทศชาติอ่อนแอไม่สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ยาเสพติดจึงถือเป็นปัญหาและอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชากร องค์กร และประเทศชาติ การตระหนักถึงภัยอันตรายอันสืบเนื่องมาจากพิษภัยของยาเสพติดดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของประชาคมโลกโดยองค์การสหประชาชาติ (United Nation) ซึ่งเป็นองค์กรสากลระหว่างประเทศได้จัดให้มีการลงนามข้อตกลงระหว่างประเทศจำนวน 106 ประเทศ เมื่อปี ค.ศ.1988 เพื่อสร้างเครือข่าย

ความร่วมมือในการต่อต้านยาเสพติดร่วมกัน โดยถือว่ายาเสพติด เป็นมหันตภัยต่อมวลมนุษยชาติ
ทุกเผ่าพันธุ์ในโลก¹

สังคมไทยในปัจจุบันนี้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้น และเกิดยาเสพติด
ประเภทใหม่ๆ ขึ้นหลายประเภท และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นอีกซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพการ
เสื่อมโทรมของสังคมวัฒนธรรมอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นกับประชาชนภายในประเทศ ในแต่ละปี
จำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมในคดียาเสพติดก็เพิ่มมากขึ้น ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมเหล่านี้ประกอบด้วย
ผู้ครอบครองยาเสพติด ผู้เสพยาเสพติด และผู้จำหน่ายยาเสพติดทั้งรายใหญ่และรายย่อย
รวมตลอดถึงผู้ติดยาเสพติดด้วย การที่ยาเสพติดเป็นอาชญากรรมประเภทปราศจากผู้เสียหาย
(Victimless Crime) เนื่องจากไม่มีผู้เสียหายที่จะมาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่
เพราะผู้กระทำและผู้เสียหายต่างก็เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยกันทุกฝ่าย เช่น
ร่วมกันผลิตเฮโรอีน ร่วมกันจำหน่าย หรือกรณีผู้จำหน่ายได้จำหน่ายให้กับผู้ซื้อ (ซึ่งผู้ซื้อก็จะมี
ความผิดฐานครอบครองยาเสพติด) อีกทั้งผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติดมีความสมัครใจที่จะร่วมกันประกอบ
อาชญากรรม คือผู้เสพยาเสพติดมีความพึงพอใจที่ซื้อยาเสพติดมาเสพเพื่อสนองความต้องการ
ของร่างกาย ดังนั้นสถิติความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมประเภทยาเสพติดในความเป็นจริง
จึงมีระดับสูงกว่าสถิติในการจับกุมอย่างมาก ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยเป็นปัญหาทั้ง
ภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยสามารถจำแนกลักษณะของปัญหาออกเป็น 3 ลักษณะ
ได้แก่ ปัญหาการผลิตยาเสพติด ปัญหาการค้ายาเสพติด และปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด
เมื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหายาเสพติดและประเทศใดที่มีสภาพปัญหาทั้งในด้านการผลิต
การค้าและการแพร่ระบาดภายในประเทศ ประเทศนั้นถือว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของปัญหา
ยาเสพติด ซึ่งประเทศไทยนั้นถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งในจำนวนไม่กี่ประเทศที่มีปัญหายาเสพติด
ครบทุกลักษณะ

เพื่อให้เห็นภาพปัญหาความรุนแรงของยาเสพติดที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงขอนำสถิติ
การจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศในปี พ.ศ.2543 มาพิจารณาประกอบการศึกษาวิจัยดังนี้

¹ หนังสือครบรอบหนึ่งปีสำนักคดียาเสพติด ศาลอาญา, หน้า 8.

สถิติการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ จำแนกตามชนิดยาเสพติด จำนวนคดี จำนวนผู้ต้องหา น้ำหนักของกลางและข้อหา ประจำเดือน มกราคม - ธันวาคม 2543

ชนิดของยาเสพติด	จำนวนคดี	จำนวนผู้ต้องหา	น้ำหนักของกลาง (กรัม)	ผลิต	นำเข้า	ส่งออก	จำหน่าย	ครอบครอง เพื่อจำหน่าย	ครอบครอง	เสพ	อื่นๆ	รวม
เฮโรอีน	4,184	4,476	385,961.989	6	29	27	337	504	3,691	128	3	4,725
เอ็กซ์ตาซี	279	362	17,951.700	0	3	0	69	108	168	72	0	420
ฝิ่นดิบ	1,932	2,044	1,133,775.485	59	9	1	41	115	1,843	58	0	2,126
ฝิ่นสุก	340	350	21,040.784	0	1	1	5	10	333	16	0	366
พืชฝิ่น	27	26	437,175.200	20	0	0	0	0	6	0	0	26
อาเซติก / อาเซติกฯ	0	0	0.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
อีเธอร์ / คลอโรฟอร์ม	2	6	1,361,000.000	0	0	0	4	0	6	0	6	16
แอซิติกล้วน	4	4	2,004,000.000	0	0	0	0	0	4	0	0	4
คาเฟอีน	5	14	3,500,410.000	0	0	0	0	1	13	0	7	21
กัญชาแห้ง	17,033	18,592	9,803,128.314	112	28	04	612	626	13,961	4,510	0	19,853
กัญชาสด	737	763	46,306,782.266	600	0	0	12	56	389	6	0	1,063
ยางกัญชา/กัญชาน้ำ	39	42	91,902.570	0	28	5	0	24	18	0	0	75
พันธุ์กัญชา	33	35	515.538	3	0	0	0	1	31	0	0	35
พืชกระท่อม	1,634	1,657	465,310.900	26	0	0	5	15	1,081	546	0	1,673
เมทแอมเฟตามีน	149,827	162,107	7,421,826.802	92	268	23	19,876	19,627	88,472	44,433	7	172,798
วัตถุออกฤทธิ์อื่นๆ	234	287	1,269,418.195	2	4	3	43	122	206	3	0	383
สารระเหย	12,729	13,197	452,746.898	0	0	0	59	2	78	13,110	2	13,251
ยาเสพติดอื่นๆ	187	267	607,657.990	2	1	1	104	43	106	47	2	306

รวมจำนวนคดี 187,815 คดี (เป็นคดีไม่ทราบผู้กระทำความผิด 712 คดี) รวมจำนวนผู้ต้องหา 201,928 คน รวมจำนวนข้อหา 217,141 ข้อหา

ที่มา : รายงานสรุปผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ.2543

สำนักงาน ป.ป.ส.

ในปัจจุบันรัฐได้พยายามที่จะแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่ตลอดเวลา โดยมีการดำเนินงานตามแผนและโครงการต่างๆ ตามที่กำหนด แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการปราบปรามยาเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่งอย่างเข้มงวดและรุนแรง ยาเสพติดชนิดนั้นก็อาจหายหรือลดลงไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่ก็เกิดยาเสพติดชนิดอื่นหรือรูปแบบอื่นขึ้นมาแทนที่ เช่น เมื่อรัฐบาลปราบปรามการเสพยาฝิ่นก็มีเฮโรอีนเกิดขึ้นมาแทนที่ และในปัจจุบันนี้ปัญหายาเสพติดที่มีความรุนแรงและแพร่ระบาดในทุกกลุ่มประชากรและขยายวงกว้างมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา คือ ปัญหายาบ้า เนื่องจากแหล่งผลิตนอกประเทศมีกำลังการผลิตเกินกว่าความต้องการของตลาด และการที่ไม่สามารถสกัดกั้นการนำเข้าได้อย่างเด็ดขาด ปริมาณยาบ้าที่อยู่ในตลาดจึงมีมากสามารถหาซื้อได้ง่าย ส่งผลให้การกระจายตัวและการแพร่ระบาดมีมากขึ้น ส่วนสถานภาพของปัญหาเฮโรอีนซึ่งในอดีตเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงในลักษณะของการแพร่ระบาดนั้นปรากฏว่ามีการชลดตัวลงแต่ยังไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของยาบ้า และยังมีการลักลอบนำเข้าประเทศอย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายในการส่งออกไปยังต่างประเทศ สำหรับยาเสพติดตัวอื่นๆ เช่น กัญชา สารระเหย พบว่ามีการแพร่ระบาดอยู่ทั่วไปและมีมากในบางพื้นที่ แต่ก็พบว่าแนวโน้มของกลุ่มผู้ใช้สารระเหยจะมีจำนวนลดลงเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงไปใช้ยาบ้าแทน นอกจากยาเสพติดหลักๆ เหล่านี้แล้ว ยังพบว่ามี การลักลอบนำเข้าวัตุดิบออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเข้ามาในประเทศมากขึ้น ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อไปในอนาคตหากไม่มีมาตรการควบคุมอย่างได้ผล เช่น เอ็กซ์ตาซี เคตามีน นอกจากนี้อิทธิพลจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม มีผลต่อพฤติกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของคน ซึ่งทำให้มีผลต่อปัญหาเสพติดด้วย เช่น การเปลี่ยนพฤติกรรมการเสพยา การเปลี่ยนแปลงความต้องการฤทธิ์ของยาของกลุ่มผู้ใช้และผู้ติดยาเสพติด โดยส่วนหนึ่งเกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมการใช้ยาจากต่างประเทศโดยผ่านทางสื่อต่างๆ หรืออาจเกิดจากสภาพแวดล้อมที่เป็นตัวกระตุ้นและกำหนดฤทธิ์ของยาที่จะใช้ รวมถึงการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เข้าไปถึงทุกกลุ่มประชากรไม่ว่าจะเพศใดวัยใด หรือฐานะใดในสังคม ทำให้นอกจากปัญหาตัวยาเสพติดหลัก เช่น เฮโรอีน กัญชา สารระเหย และยาบ้า ยังคงอยู่แล้ว ยังมีการใช้สารหรือยาเสพติดที่มีความหลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการผสมหรือปรุงแต่งหรือผลิตขึ้นมาอย่างผิดกฎหมายโดยไม่คำนึงถึงผลข้างเคียงหรือโทษที่จะได้รับ หรือการนำยาที่ใช้ในการรักษาโรคมานำใช้ในทางที่ผิดเพียงเพื่อต้องการฤทธิ์ของมันเท่านั้น

การที่ประเทศไทยมีปัญหายาเสพติดที่รุนแรง สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากลักษณะของการผลิตและเครือข่ายของการค้ายาเสพติด โดยกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายยาเสพติดมิได้มีแรงจูงใจด้านการเงินเพียงอย่างเดียว เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายรายใหญ่นี้ส่วนมากเป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งแสวงหาความเป็นเอกราชจากประเทศที่อยู่ติดกับประเทศไทย ด้วยความจำเป็นจึงต้องใช้งบประมาณอย่างมหาศาลในการแสวงหาอิปไตยเหนือดินแดนของตนเอง ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยผลกำไรจากยาเสพติดมาเป็นฐานการเงินในการต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราช ดังนั้นยาเสพติดที่ระบาดในประเทศไทยส่วนมากจะมีฐานการผลิตในประเทศชายแดนที่ติดกับประเทศไทย โดยเฉพาะประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา โดยชนกลุ่มน้อยที่ต่อสู้เพื่อการแยกตัวเป็นเอกราชหลังจากผลิตแล้วจึงส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยผ่านทางจังหวัดชายแดนของไทย ไม่ว่าจะเป็นทางภาคเหนือ ภาคตะวันออก แล้วจึงทำการแจกจ่ายไปตามเมืองใหญ่ๆ แต่ก็มียาเสพติดซึ่งมีหลักฐานเชื่อได้ว่ามีบางส่วนได้ทำการผลิตในประเทศไทย ได้แก่ ยาบ้า โดยมีการผลิตแบบที่เรียกว่า "อัดเม็ดแบบครัวเรือน" วิธีการผลิตเช่นนี้ จะลักลอบนำเข้าสารเคมีที่เป็นส่วนผสมสำคัญของยาบ้าเข้ามาจากต่างประเทศแล้วนำมาผลิตในโรงงานขนาดเล็กโดยใช้การอัดเม็ดออกมาเป็นยาบ้า ซึ่งมีลักษณะเป็นโรงงานขนาดเล็กไม่ต้องใช้เครื่องจักร ทำให้ง่ายต่อการผลิตและย้ายฐานการผลิต จึงเป็นการยากต่อการสืบสวนจับกุมโรงงานผลิตยาบ้าประเภทนี้ ส่วนลักษณะการจำหน่ายยาเสพติดในประเทศไทย ยังคงมีลักษณะการค้าแบบเดิม คือ มีกลุ่มผู้ค้าส่งและผู้ค้าย่อย ไปจนถึงผู้ค้าปลีก สำหรับวิธีการลำเลียงก็ยังคงอยู่ในรูปแบบเดิมโดยใช้รถยนต์เป็นหลักในการขนส่ง นอกนั้นก็มีการใช้เครื่องบินหรือทางเรือ แต่ที่นิยมกันมากคือ การใช้รถยนต์แบบดัดแปลงสภาพในการขนยาเสพติด แต่น่าเชื่อว่าผู้ค้ายาเสพติดกำลังเปลี่ยนวิธีการขนส่งมาใช้ทางเครื่องบินเป็นจำนวนมากขึ้น สำหรับด้านเครือข่ายการค้ายาเสพติดมีการปรับรูปแบบเป็นลักษณะขององค์กรอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มผู้ผลิตยาเสพติดจะมีลักษณะเป็นกองกำลังติดอาวุธที่อยู่ตามแนวชายแดนติดต่อกับประเทศไทย เมื่อผลิตได้ก็จะส่งให้กับเอเยนต์ขนาดใหญ่หรือพ่อค้าส่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มหรือองค์กรที่มีอิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอาจทำการค้าหรือตั้งเป็นรูปบริษัทเพื่อปกปิดพฤติกรรมการค้ายาเสพติดของตน²

² พรชัย ชันดี และ นิล วังพุทธ, "สถานการณ์ยาเสพติดในสยามวันนี้," สยามรัฐ (23 มกราคม 2543):7.

นโยบายด้านการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลได้ให้แนวทางไว้ดังนี้ คือ เร่งรัดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลโดยเร็วที่สุด โดยใช้อำนาจที่มีอยู่ ตามกฎหมายอย่างเต็มที่ในการปราบปราม การผลิต การค้า การบริโภค ยาเสพติด การปรับปรุง กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้บังเกิดผลอย่างแท้จริง รวมทั้งการร่วมมือกับสหประชาชาติ และมิตรประเทศอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ จะดำเนินการกวาดล้างการใช้ยากระตุ้นประสาท อย่างเข้มงวด และเร่งปราบปรามจับกุมผู้ผลิตและผู้ขายที่ผิดกฎหมายอย่างเด็ดขาด ซึ่งเป้าหมาย สำคัญของการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษเหล่านี้ คือ ความพยายามที่จะป้องกันการเกิด อาชญากรรมในอนาคต และหากดำเนินการจับกุม และการลงโทษผู้กระทำผิดทุกๆ คนได้ถูก กระทำด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง แน่นนอนและเป็นธรรมแล้วย่อมจะส่งผลในการป้องปราม อาชญากรรมอย่างยิ่ง

ในประเทศไทยมีหน่วยงานที่ดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่หลายหน่วยงาน ที่เป็นหน่วยงานหลักได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ซึ่งอยู่ในสังกัดของสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานหลักและดำเนินการโดยการประสานงานกับองค์การภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ที่ดำเนินการในส่วนนี้ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมศุลกากร กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ เป็นต้น โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ได้กำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ดังนี้ คือการลดปริมาณ (Supply) ของยาเสพติดในท้องตลาด และการลดความต้องการยาเสพติด (Demand) โดยการป้องกันการใช้ยาเสพติดและลดจำนวนผู้ติดยาเสพติด ซึ่งแนวนโยบายดังกล่าวได้ดำเนินการโดยใช้ มาตรการหลัก 4 ประการ คือ มาตรการปราบปรามยาเสพติด มาตรการควบคุมพืชเสพติด มาตรการป้องกันยาเสพติด และมาตรการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

บทบาทของสำนักงาน ป.ป.ส. ส่วนใหญ่ดำเนินการในด้านการประสานงาน ด้านการป้องกันยาเสพติด ส่วนบทบาทในการปราบปราม การสืบสวนจับกุม การตัดพื้นที่แหล่งปลูก แหล่งผลิตยาเสพติด ตลอดจนการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ปรากฏว่ากำลังหลักในการ ปฏิบัติในส่วนนี้ยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติทั้งสิ้น ซึ่งสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติได้มองเห็นความสำคัญในภารกิจส่วนนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงได้ดำเนินการจัดตั้ง หน่วยงานที่ดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่เรียกว่า สำนักงานปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ (ในสมัยนั้น) ตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2533 และ ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2534 ให้สำนักงานปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ

มีฐานะเป็นกองบัญชาการ มีชื่อว่า "กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด" ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 18 พ.ศ. 2539 โดยมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั่วราชอาณาจักร และดำเนินการเพื่อให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วย พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534

ในการดำเนินคดียาเสพติดนั้น ปัญหาใหญ่อยู่ที่การสืบสวนจับกุมเพื่อป้องกันและปราบปราม เนื่องจากการเสพและการจำหน่ายได้แพร่ขยายมากขึ้นทุกที ทางฝ่ายผู้จำหน่ายก็มีวิธีการที่แปลกประหลาดมากขึ้น และเป็นการปฏิบัติงานกันในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม มีเครือข่ายประสานงานกันทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหาในการสืบสวนจับกุมผู้ที่เป็นตัวการใหญ่ที่เป็นนายทุน หรือผู้ดำเนินการชั้นบริหารที่มีอิทธิพลสูงในทางการเงิน ทางสังคม และทางการเมือง สามารถหลุดพ้นจากการจับกุมไปได้ นอกจากนี้ปัญหายาเสพติดมีธรรมชาติของปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีความรุนแรงของปัญหาเพิ่มขึ้น มีผู้ติดยาเสพติดมากขึ้น ตัวยา รูปแบบการผลิต การแพร่ระบาดที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมกับมีความซับซ้อนของปัญหาที่มากขึ้น เพราะมูลค่าผลประโยชน์ของการลักลอบค้ายาเสพติดสูงมากยากต่อการปราบปราม ซึ่งงบประมาณที่แต่ละประเทศตั้งไว้ปราบปรามหรือป้องกันยาเสพติดนั้น เทียบไม่ได้กับที่ฝ่ายมิชชันนารีมีไว้สำหรับแพร่ขยายยาเสพติดไปทั่วทุกวงการ

ในเรื่องการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ปัจจุบันยังมีปัญหาที่เป็นเหตุให้การดำเนินคดีมีความล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพเต็มที่ สาเหตุหนึ่งก็คือ กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันมิได้ให้อำนาจที่เด็ดขาดเพียงพอแก่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในเรื่องอำนาจการสอบสวนของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่มีข้อจำกัด คือ เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มิได้มีฐานะและอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อดำเนินคดี โดยครบถ้วนดังเช่นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ลักษณะการสอบสวนของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้นั้น เป็นเพียงการสอบสวนเบื้องต้นเท่านั้น เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจเพียงสอบสวน หรือรวบรวมข้อมูลของการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด และเนื่องจากการสอบสวนของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. นี้มิใช่การสอบสวนของพนักงานสอบสวน จึงมีอาจนสงวนสำนวนการสอบสวนของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ต่อพนักงานอัยการได้โดยตรง จะต้องส่งสำนวนการสอบสวนของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ไปให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อทำการสอบสวนและ

ส่งให้พนักงานอัยการฟ้องคดีตามขั้นตอนของกฎหมาย เพราะฐานะของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มิใช่พนักงานสอบสวน

เมื่อพิจารณาแล้วเห็นได้ว่า กระบวนการของกฎหมายก่อให้เกิดการสอบสวนคดีอาญาซ้ำซ้อนกันในคดีเรื่องเดียวกัน คือ มีการสอบสวนโดย ป.ป.ส. ชั้นหนึ่งแล้ว ยังต้องทำการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนอีกชั้นหนึ่งด้วย ทำให้คดีล่าช้า ซึ่งขัดต่อหลักการดำเนินคดีอาญาที่ต้องดำเนินคดีโดยรวดเร็ว เพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ อันเป็นการรักษาความสงบสุขให้แก่ประชาชนและสังคมส่วนรวมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญา³ และการที่คดีล่าช้าย่อมมีผลกระทบต่อพยานหลักฐานที่จะนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำผิด เพราะพยานหลักฐานอาจสูญหายหรืออาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยเฉพาะพยานบุคคลที่อาจเปลี่ยนคำให้การเนื่องจากการถูกข่มขู่จากผู้กระทำผิด หรือผู้ที่มีอิทธิพล ทำให้พยานหลักฐานมีน้ำหนักน้อยไม่เพียงพอที่จะให้ผู้กระทำผิดรับโทษได้

การสอบสวนเป็นมาตรการสำคัญอย่างหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การดำเนินการต่างๆ จะต้องมีการประสานงานเป็นอย่างดี การสอบสวนจะต้องมีการรัดกุม การสอบสวนทางคดีเพื่อให้ได้รายละเอียดมาก จะต้องสอบพยานฝ่ายต่างๆ ในคดีให้ได้ความกระจ่างไม่ว่าผู้กล่าวหา พยาน ผู้ต้องหา เพื่อความสมบูรณ์ของคดี และเพื่อให้สามารถขยายผลไปถึงตัวการหรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลังได้ ดังนั้นผู้ที่ทำการสอบสวนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับอาชญากรรม มิใช่มีความชำนาญเฉพาะด้านการสืบสวนจับกุมเพียงอย่างเดียว จะต้องทราบข้อมูลสถิติ กฎหมาย ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการปราบปรามอาชญากรรม นอกจากนี้ในเรื่องการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนั้น เรื่องของการนำเอากฎหมายไปบังคับใช้ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยหลายอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย และขั้นตอนการปฏิบัติอย่างแท้จริง อีกทั้งขั้นตอนในการปฏิบัติมีความยุ่งยาก ซับซ้อน ล่าช้า ขาดการประสานงานทั้งระดับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สำหรับนโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมีความชัดเจน แต่ปัญหาอยู่ที่การปฏิบัติเพราะมีปัญหาหลายประการคือ ขาดการประสานงาน ขาดงบประมาณ ขาดกลยุทธ์ในการดำเนินการ และปัญหาการดำเนินคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน

³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 15.

ดังนั้น หากได้มีการแก้ไขปัญหานี้ โดยให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดี โดยให้มีอำนาจสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และการสอบสวนดังกล่าวถือเป็นการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยไม่ต้องผ่านพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้สิ้นเปลืองเวลา เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและควมมีประสิทธิภาพในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้ได้ผลสมดังเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ในการศึกษาวิจัยนี้ มุ่งศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายและระเบียบวิธีปฏิบัติที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เกี่ยวกับการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของ ป.ป.ส. โดยศึกษาวิเคราะห์จากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลัก ซึ่งให้เห็นผลดี ผลกระทบในการใช้อำนาจสอบสวนคดีอาญาของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เพื่อได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 และระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อหาอุปสรรคและข้อบกพร่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. สำหรับเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2.2 เพื่อหาแนวทางพัฒนาบทบาทอำนาจหน้าที่ และมาตรการรองรับการสอบสวนคดีอาญาของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้การดำเนินคดี ยาเสพติดดำเนินไปได้รวดเร็วและสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

1.2.3 เพื่อหาแนวทางปฏิบัติและรูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเจ้าพนักงานปราบปรามยาเสพติดในต่างประเทศ เพื่อพัฒนาบทบาทอำนาจหน้าที่ และมาตรการรองรับในการสอบสวนคดีอาญาของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ให้มีความคล่องตัวขึ้นเพื่อให้มีการดำเนินคดีอาญาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1.3.1 ทำให้ทราบถึงอำนาจของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในกรณีที่มีการดำเนินคดีในชั้นศาลว่าควรมีอำนาจสอบสวนในส่วนที่ เกี่ยวกับความผิดในคดียาเสพติดเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน โดยถือว่าเป็นการสอบสวนที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.3.2 ทำให้ทราบถึงอุปสรรคและข้อบกพร่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. อันมีผลกระทบทำให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไม่ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและได้ผลจริงจัง

1.3.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาบทบาท อำนาจหน้าที่ และมาตรการรองรับการสอบสวนคดีอาญาของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ให้มีความคล่องตัวขึ้นเพื่อให้มีการดำเนินคดีอาญาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ในการทำวิจัยนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์เฉพาะเรื่อง การสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติรับรองไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 ซึ่งในปัจจุบันยังมิได้ถืออำนาจประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในการดำเนินคดียาเสพติด

1.5 สมมติฐานของการวิจัย

โดยเหตุที่อำนาจในการสอบสวนของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มีข้อจำกัด และเจ้าพนักงานซึ่งมีฐานะหรือตำแหน่งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มิได้มีฐานะและอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อดำเนินคดีโดยครบถ้วนดังเช่นพนักงานสอบสวน ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเจ้าพนักงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคและเหตุขัดข้องในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานที่ไม่สามารถป้องกันและปราบปราม

ยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดี โดยให้มีอำนาจสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และการสอบสวนดังกล่าวให้ถือเป็นการสอบสวนคดีอาญาตามความหมายประมวลวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว จะทำให้การดำเนินคดี ยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.6 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ จากหนังสือ วารสาร ตั๋วบทกฎหมาย บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุป